Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu

Spolok svätého Vojtecha, Trnava, 2008

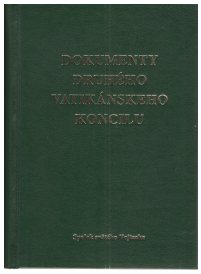

- **Kronika udalostí a magistéria pred, počas a na záver Druhého vatikánskeho koncilu**
  - 45

    John Kennedy

    - Ľudstvo musí skoncovať s vojnou, inak vojna skoncuje s ľudstvom.
  - 51

    Pokračujte v hľadaní a nikdy sa nezrieknite pravdy! Pamätajte na slová vášho veľkého priateľa sv. Augustína: ‚Hľadáme s túžbou nájsť a nachádzame s túžbou hľadať ešte viac.'. Šťastní sú tí, čo už našli pravdu, ale túžia preniknúť do jej hĺbok a deliť sa o ňu s druhými.
- *Lumen gentium*
  - 69

    (…) Cirkev, hoci potrebuje ľudské prostriedky, aby mohla plniť svoje poslanie, nie je ustanovená na to, aby hľadala svetskú slávu, ale aby aj svojím vlastným príkladom šírila skromnosť a sebazaprenie.
  - 99

    (…) Laici majú na základe vlastného povolania hľadať Božie kráľovstvo tak, že sa starajú o časné veci a usporadúvajú ich podľa Boha. Žijú vo svete, to jest venujú sa všetkým svetským povinnostiam a prácam každého druhu vo zvyčajných podmienkach rodinného a spoločenského života, s ktorými ich existencia takrečeno zrástla. Boh ich volá, aby sa vykonávaním svojho zamestnania v duchu evanjelia ako kvas znútra pričiňovali o posvätenie sveta, a tak urobili Krista zjavným ostatným ľuďom, najmä svedectvom svojho života, jasom svojej viery, nádeje a lásky.
  - 104

    Kvôli samému poriadku spásy nech sa veriaci naučia starostlivo rozlišovať práva a povinnosti, ktoré im patria pre ich príslušnosť k Cirkvi, od tých, ktoré im patria ako členom ľudskej spoločnosti. Nech sa usilujú oboje zladiť vo vedomí, že v každej časnej veci ich má viesť kresťanské svedomie, lebo nijakú ľudskú činnosť, a to ani v časných záležitostiach, nemožno vyňať spod Božej moci. Najmä v našich časoch je potrebné, aby sa tento rozdiel a zároveň súlad čím jasnejšie prejavoval v spôsobe konania veriacich, a tak poslanie Cirkvi lepšie zodpovedalo osobitným podmienkam súčasného sveta. Ako totiž treba uznať, že občianska spoločnosť sa právom venuje svetským starostiam a riadi sa podľa svojich vlastných zásad, tak isto treba oprávnene zavrhnúť falošné učenie, ktoré sa snaží budovať spoločnosť bez ohľadu na náboženstvo, ba napáda a potláča náboženskú slobodu občanov.

- 112

  Všetci veriaci v Krista sú teda pozvaní, ba povinní usilovať sa o svätosť a dokonalosť vo vlastnom stave. Preto nech sa všetci snažia správne usmerňovať svoje náklonnosti, aby im používanie pozemských vecí a lipnutie na bohatstve proti duchu evanjeliovej chudoby neprekážalo v úsilí o dokonalú lásku.

- ***Dei verbum***

  - 144

    (…) Boha, ktorý je počiatkom a cieľom všetkého, možno s istotou poznať zo stvorených vecí prirodzeným svetlom ľudského rozumu.

  - 149

    Aby sme zistili úmysel svätopisca, treba si okrem iného všímať aj *literárne druhy*. Lebo pravda sa vždy ináč podáva a vyjadruje v textoch, ktoré sú rôznym spôsobom historické alebo prorocké alebo poetické alebo sú napísané v iných druhoch vyjadrovania. Ďalej je potrebné, aby vykladač hľadal zmysel, ktorý svätopisec chcel v daných okolnostiach vyjadriť a skutočne vyjadril pomocou vtedy používaných literárnych druhov, podľa podmienok svojej doby a kultúry. Aby sa totiž správne pochopilo, čo chcel posvätný autor povedať tým, čo na¬písal, treba venovať náležitú pozornosť obvyklým spôsobom myslenia, vyjadrovania a rozprávania, ktoré jestvovali vo svätopiscových časoch, ako aj spôsobom, ktoré sa vtedy používali vo vzájomných ľudských stykoch.

- ***Sacrosanctum concilium***
- ***Gaudium et spes***

  - 291

    (…) Človek sa môže rozhodnúť pre dobro iba slobodne. Túto slobodu si naši súčasníci vysoko cenia a horlivo sa jej domáhajú, a to celkom oprávnene. Lenže často ju uplatňujú nesprávnym spôsobom, akoby bolo dovolené robiť všetko, čo sa im páči, aj keď je to zlé. Pravá sloboda je naopak vynikajúcim znakom Božieho obrazu v človeku. Boh chcel človekovi ponechať možnosť rozhodnúť sa, aby sám od seba hľadal svojho Stvoriteľa a slobodne dosiahol plnú a blaženú dokonalosť tým, že sa k nemu primkne. Dôstojnosť človeka si vyžaduje, aby konal podľa vedomej a slobodnej voľby, čiže pohýnaný a vedený osobným presvedčením, a nie pod vplyvom slepého vnútorného popudu alebo z čisto vonkajšieho donútenia. Túto dôstojnosť človek nadobúda vtedy, keď sa oslobodí od akéhokoľvek otroctva vášní a ide za svojím cieľom slobodnou voľbou dobra, pričom si účinne a vynachádzavým úsilím zaobstaráva vhodné prostriedky.

  - 223

    (…) Uznávať Boha vôbec nie je v rozpore s dôstojnosťou človeka, lebo táto dôstojnosť má práve v Bohu svoj základ a zavŕšenie. Lebo človek prijíma od Boha Stvoriteľa dar rozumu a slobody a má žiť slobodne v ľudskej spoločnosti. Boh ho však predovšetkým povoláva ako syna, aby mal spoločenstvo s ním samým a bol účastný na jeho blaženosti.

  - 229

    (…) Spoločenský poriadok a jeho pokrok majú vždy vyúsťovať do dobra človeka, pretože poriadok vecí má byť podriadený poriadku osôb, a nie naopak, ako to potvrdil sám Pán, keď povedal, že sobota bola ustanovená pre človeka, a nie človek pre sobotu

  - 231

    Všetci ľudia majú dušu obdarenú rozumom a stvorení na Boží obraz majú tú istú prirodzenosť a ten istý pôvod; ako Kristom vykúpení, majú aj to isté povolanie a Božie určenie. Preto je potrebné čoraz viac uznávať základnú rovnosť všetkých.

    Avšak nie všetci ľudia sú si rovní svojimi fyzickými schopnosťami ani duševnými a mravnými vlastnosťami, keďže tie sú rozdielne. Treba prekonať a odstrániť každý druh diskriminácie týkajúcej sa základných práv osoby či už v oblasti sociálnej alebo kultúrnej, z dôvodov pohlavia, pôvodu, farby pleti,

spoločenského postavenia, jazyka alebo náboženstva, lebo je v rozpore s Božím plánom. (…)

- 232

(…) Nemálo je tých, ktorí sa nehanbia klamstvami a podvodmi vyhýbať zákonným daniam a iným povinnostiam voči spoločnosti. Iní zasa málo dbajú na niektoré pravidlá života v spoločnosti, napríklad na zdravotnícke opatrenia alebo dopravné predpisy, neuvedomujúc si, že touto ľahkomyseľnosťou vystavujú nebezpečenstvu svoj vlastný život i život iných.

Nech všetci považujú za posvätné hlavné povinnosti dnešného človeka voči spoločnosti a nech ich aj zachovávajú. Pretože čím viac sa svet zjednocuje, tým zjavnejšie úlohy jednotlivca presahujú spoločenstvá a postupne sa rozširujú na celý svet. To by sa však nemohlo uskutočniť, keby jednotlivci a skupiny nepestovali v sebe mravné a spoločenské čnosti a keby ich nerozširovali v spoločnosti. Len takto, s nevyhnutnou pomocou Božej milosti, môžu vzniknúť naozaj noví ľudia a budovatelia nového ľudstva.

- 236

(…) Mužovia a ženy, ktorí svojou prácou zarábajú na živobytie sebe a svojej rodine, pričom tým preukazujú primeranú službu aj spoločnosti, môžu právom hľadieť na svoju prácu ako na pokračovanie Stvoriteľovho diela, ako na užitočnú pomoc svojim bratom a ako na svoj osobný príspevok k uskutočneniu Božieho plánu v dejinách.

Kresťania teda ani len nepomyslia na to, aby stavali výdobytky ľudského génia a ľudskej schopnosti proti Božej moci alebo aby pokladali rozumné stvorenie za akéhosi súpera Stvoriteľa. Naopak, sú presvedčení, že úspechy ľudstva sú znakom Božej veľkosti a ovocím jeho nevýslovných úmyslov. Avšak čím viac rastie moc ľudí, tým rozsiahlejšia je oblasť ich osobnej a kolektívnej zodpovednosti. Z toho vidieť, že kresťanské posolstvo neodvracia ľudí od budovania sveta ani ich nezvádza nedbať o blaho ostatných, ale ešte dôraznejšie ich zaväzuje na túto činnosť.

- 237

(…) Ak metodický výskum v akomkoľvek vednom odbore postupuje naozaj vedecky a v súlade s morálnymi normami, nikdy nebude v skutočnom rozpore s vierou, lebo svetské skutočnosti i skutočnosti viery majú svoj pôvod v tom istom Bohu. Ba toho, kto sa pokorne a vytrvalo usiluje preskúmať tajomstvá sveta, vedie akoby Božia ruka, hoci si to neuvedomuje. Boh totiž udržiava všetky veci a spôsobuje, že sú tým, čím sú. V tomto ohľade možno len ľutovať, že sa i medzi samými kresťanmi dakedy vyskytli určité stanoviská, ktoré si nedostatočne uvedomovali oprávnenú autonómnosť vedy. Tým vyvolali spory a kontroverzie, ktoré priviedli viacerých k názoru, že viera a veda si protirečia.

- 243

Sme (…) vystavení pokušeniu nazdávať sa, že naše osobné práva sú v plnej miere zaistené iba vtedy, ak sa vyslobodíme spod všetkých ustanovení Božieho zákona. Lenže týmto spôsobom sa ľudská dôstojnosť namiesto toho, aby sa uchovala, stráca.

- 244

(…) Keďže sa Cirkev, vzhľadom na svoje poslanie a svoju povahu, neviaže na nijakú partikulárnu formu civilizácie ani na nijakú politickú, hospodársku alebo spoločenskú sústavu, je schopná tvoriť veľmi tesné spojivo medzi rozličnými ľudskými spoločenstvami a národmi pod podmienkou, že majú k nej dôveru a skutočne rešpektujú jej pravú slobodu, aby mohla plniť toto poslanie. Preto Cirkev povzbudzuje svojich synov a dcéry, ale aj všetkých ľudí, aby v tomto rodinnom duchu Božích detí prekonali všetky medzinárodné a medzirasové spory a aby vnútorne upevňovali spravodlivé ľudské spoločenstvá.

- 245

Koncil povzbudzuje kresťanov, príslušníkov občianskeho a zároveň náboženského spoločenstva, aby sa usilovali verne si plniť svoje pozemské povinnosti a dali sa pritom viesť duchom evanjelia. Nemajú pravdu tí, ktorí keďže vedia, že tu nemáme trvalé miesto, ale hľadáme si budúce, sa nazdávajú, že môžu zanedbávať svoje pozemské povinnosti, pričom im uniká, že práve viera ich na ne ešte viac zaväzuje v súlade s povolaním, ktorého sa každému dostalo. Nemenej sa však mýlia tí, ktorí sa naopak

domnievajú, že sa môžu pohrúžiť do svojich pozemských záležitostí takým spôsobom, akoby tie nemali celkom nič spoločné s náboženským životom, ktorý sa podľa nich obmedzuje iba na bohoslužobné úkony a niektoré mravné povinnosti. Tento nesúlad vyskytujúci sa u mnohých medzi vierou, ktorú vyznávajú, a ich každodenným životom, treba zarátať medzi najvážnejšie bludy našej doby.

- 262

Čo robiť, aby vzrast kultúrnych kontaktov, ktorý by mal viesť k naozajstnému a užitočnému dialógu medzi rozličnými skupinami a národmi, nepôsobil rušivo na život jednotlivých spoločenstiev, nebol na škodu múdrosti zdedenej od predkov a neohrozoval svojrázne črty každého národa?

- 262

Ako podporovať dynamizmus a rozširovanie novej kultúry bez toho, aby sa strácala živá vernosť zdedeným tradíciám? To je naliehavé najmä tam, kde treba dať do súladu kultúru, ktorá vychádza z obrovského rozvoja vedy a techniky, so vzdelanosťou, ktorá sa živí klasickými štúdiami.

- 262

Ako zladiť také rýchle a stále rastúce drobenie vedných odborov s nutnosťou utvoriť z nich syntézu a zároveň zachovať v človeku schopnosť kontemplovať a obdivovať, ktorá vedie k múdrosti?

- 263

(…) Keď sa človek venuje rozmanitým disciplínám filozofie, histórie, matematiky a prírodovedy a keď pestuje umenie, môže veľmi prispieť k tomu, aby sa ľudská rodina povzniesla k ušľachtilejšiemu chápaniu pravdy, dobra a krásy a k rozpoznaniu univerzálnych hodnôt.

- 264

(…) Cirkev, žijúc v priebehu vekov v rozmanitých podmienkach, používala vymoženosti rozličných kultúr, aby svojou kazateľskou činnosťou rozširovala Kristovo posolstvo medzi všetkými národmi a vysvetľovala im ho, aby ho študovala, lepšie pochopila a dokonalejšie vyjadrila liturgickými úkonmi a v živote mnohotvárnych spoločenstiev veriacich.

Lenže Cirkev je v tom istom čase poslaná k všetkým národom každého veku a každej krajiny, a preto sa neviaže výlučným a nerozlučným spôsobom na nijakú rasu, na nijaký národ, na nijaký osobitný životný štýl, na nijaké dávne ani nové obyčaje. Verná svojim vlastným tradíciám a zároveň vedomá si svojho univerzálneho poslania, môže sa spájať s rozličnými formami kultúry, čím získava aj Cirkev, aj jednotlivé kultúry.

- 265

Pius XI.

  - Neslobodno nikdy stratiť zo zreteľa, že poslaním Cirkvi je hlásať evanjelium, a nie šíriť civilizáciu. Ak Cirkev šíri civilizáciu, tak to sa uskutočňuje zvestovaním evanjelia.

- 267

Dnes je ťažšie než v minulosti zlúčiť do syntetického celku rozličné vedecké a umelecké disciplíny. Kým totiž rastie množstvo a rozmanitosť prvkov utvárajúcich kultúru, zároveň sa zmenšuje schopnosť jednotlivcov vnímať ich a organicky usporiadať, takže sa čím ďalej tým viac stráca typ „univerzálneho človeka“. Avšak každý človek je aj naďalej povinný hájiť ponímanie integrálnej ľudskej osoby, vyznačujúcej sa intelektom, schopnosťou vôle, svědomitostem a bratskosťou; hodnotami, ktoré majú svoj základ v Bohu Stvoriteľovi a ktoré Kristus obdivuhodne ozdravil a povzniesol.

- 267

Viac alebo menej všeobecné skracovanie pracovného času poskytuje (…) väčšine ľudí ustavične vzrastajúce možnosti. Voľný čas treba dobre využiť na oddych a na posilnenie duševného i telesného zdravia, venovať sa zo záľuby nejakej činnosti alebo štúdiu, cestám do iných krajín (turistike), ktoré zveľaďujú duševné schopnosti a okrem toho obohacujú ľudí o vzájomné poznanie, ďalej cvičeniam a športovým

podujatiam, ktoré pomáhajú udržiavať duševnú rovnováhu – a to aj v spoločenstvách –, a nadväzovať bratské vzťahy medzi ľuďmi každého postavenia, všetkých národov a rozličných rás. Nech teda kresťania spolupracujú na tom, aby kolektívne kultúrne prejavy a podujatia, také vlastné súčasnej epoche, prenikol ľudský a kresťanský duch.

- 268

Hoci Cirkev výrazne prispela k pokroku kultúry, predsa zo skúsenosti vieme, že pre náhodné príčiny neraz nastávajú ťažkosti pri zosúlaďovaní kultúry s kresťanstvom.

Tieto ťažkosti nemusia vždy škodiť životu viery, ba môžu nabádať myseľ na dôkladnejšie a hlbšie pochopenie viery. Lebo novšie prírodovedné, historické a filozofické štúdie a objavy nastoľujú nové problémy, ktorých dôsledky sa prejavujú v praktickom živote a kladú nové úlohy na teológov. Teológovia okrem toho musia pri rešpektovaní vlastných metód a požiadaviek teologických vied hľadať čoraz vhodnejšie spôsoby, ako podávať kresťanské učenie svojim súčasníkom. Lebo jedna vec je samotný poklad viery, čiže vieroučné pravdy, a iná spôsob, akým sa podávajú, prirodzene, bez zmeny zmyslu a obsahu. V pastoračnej činnosti treba dostatočne poznať a uplatňovať nielen teologické zásady, ale aj objavy profánnych vied, najmä psychológie a sociológie, aby aj veriaci boli vedení k čistejšiemu a zreteľnejšiemu životu podľa viery.

Takisto literatúra a umenie majú svojím spôsobom veľký význam pre život Cirkvi. V snahe o poznanie a zdokonaľovanie seba samého i sveta sa totiž usilujú pochopiť vlastnú povahu človeka, jeho problémy a skúsenosti. Pokúšajú sa objaviť jeho miesto v dejinách a vo vesmíre, poukázať na jeho biedy i radosti, na jeho potreby i schopnosti a načrtnúť lepší osud človeka. Tak majú možnosť povznášať ľudský život, ktorý sa prejavuje v mnohotvárnych formách podľa miestnych a dobových okolností.

Preto sa treba pričiniť, aby umelci cítili, že Cirkev má pochopenie pre ich činnosť, a aby sa im uľahčili styky s kresťanským spoločenstvom v náležitej slobode. Nech má Cirkev porozumenie aj pre nové umelecké smery, ktoré sa prispôsobujú vkusu našich súčasníkov podľa povahy rozmanitých národov a krajín. A nech sa im umožní uplatniť sa aj v chráme, ak vhodnosťou svojho prejavu a v zhode s požiadavkami liturgie povznášajú ducha k Bohu.

Takto sa poznanie Boha stáva jasnejším a ohlasovanie evanjelia zreteľnejším pre chápavosť človeka, pričom sa javí ako niečo, čo prirodzene patrí k jeho životným podmienkam.

Nech teda veriaci žijú v čo najužšom spojení s ostatnými ľuďmi svojej doby a nech sa usilujú dokonale pochopiť ich zmýšľanie a cítenie, prejavujúce sa v kultúre. Nech vedia zosúladiť nové vedecké poznatky, nové teórie a najnovšie objavy s kresťanským spôsobom života a kresťanským učením, aby ich nábožnosť a bezúhonnosť držala krok s vedeckým poznaním a ustavičným technickým pokrokom, aby boli schopní všetko hodnotiť a interpretovať v integrálnom kresťanskom zmysle.

- 269

Nech sa tí, ktorí sa venujú teologickým vedám v seminároch a na univerzitách, snažia spoločným úsilím a výmenou názorov spolupracovať s ostatnými vynikajúcimi vedeckými pracovníkmi. Teologické hádanie nech sa usiluje o hlboké poznanie zjavenej pravdy a zároveň nech nezanedbá kontakt so svojou dobou, aby prispelo k dôkladnej¬šiemu poznaniu viery odborníkom rozmanitých odborov. Táto spolupráca významne napomáha výchovu budúcich duchovných, lebo budú vedieť vhodnejšie predkladať našim súčasníkom učenie o Bohu, o človeku a o svete, takže budú ochotnejšie prijímať ich slová.

- 284

Ak sa však niekde v záujme verejného dobra dočasne obmedzí uplatňovanie práv, len čo sa situácia pozmení, nech sa čím skôr obnoví sloboda. Je neľudské, ak politická moc nadobudne totalitnú alebo diktátorskú formu, ktorá porušuje práva osôb a spoločenských skupín.

- 296

Každá časť ľudskej rodiny nosí v sebe a vo svojich najlepších tradíciách čosi z duchovného pokladu, ktorý Boh zveril ľudstvu, i keď mnohí nevedia, odkiaľ pochádza.

- 300

  (…) V potrebnom nech je zhoda, v pochybnosti sloboda, vo všetkom láska.

- *Orientalium ecclesiarum*
- *Christus dominus*
- *Presbyterorum ordinis*
- *Optatam totius*
  - 405

    sv. Bonaventúra> *Opera omnia*

    - Nech si nikto nemyslí, že stačí čítanie bez pomazania, špekulácia bez zbožnosti, výskum bez obdivu, opatrnosť bez plesania, usilovnosť bez zbožnosti, veda bez lásky, inteligencia bez pokory, štúdium bez Božej milosti, videnie bez múdrosti inšpirovanej Bohom.

- *Perfectae caritatis*
- *Apostolicam actuositatem*
  - 438

    Aj v našich časoch je nemálo takých, čo vkladajú prehnanú nádej do prírodovedného a technického pokroku a pritom upadajú do istého druhu modloslužobníctva časných vecí a stávajú sa skôr ich otrokmi než pánmi.

  - 440

    Pomoc nech sa organizuje takým spôsobom, aby sa tí, ktorí ju prijímajú, postupne oslobodili spod závislosti od iných a stali sa sebestačnými.

- *Unitatis redintegratio*
  - 480

    Na Východe sa nachádzajú (…) poklady duchovných tradícií, ktoré zvýraznilo predovšetkým mníšstvo. Tam totiž už od slávnych čias svätých otcov prekvitala mníšska spiritualita, ktorá potom prenikla aj na Západ, takže latinské rehoľníctvo z nej povstalo ako zo svojho prameňa a aj neskoršie z nej neraz čerpalo nové sily. Preto sa vrelo odporúča, aby katolíci častejšie načierali do týchto duchovných pokladov východných otcov, ktoré povznášajú celého človeka ku kontemplácii Božích vecí.

  - 480

    (…) Poznať, ctiť si, uchovávať a pestovať drahocenné liturgické a duchovné dedičstvo Východu má veľmi veľký význam pre verné zachovanie kresťanskej tradície v jej plnosti a pre dosiahnutie zmierenia východných a západných kresťanov.

  - 481

    Pri skúmaní zjavenej pravdy sa (…) pri poznávaní a vyznávaní Božích vecí uplatňovali iné metódy a cesty na Východe a iné na Západe. Preto sa niet čo čudovať, že sa niektoré aspekty zjaveného tajomstva zavše lepšie chápu a stavajú sa do jasnejšieho svetla u jedných než u druhých, takže v nejednom prípade možno povedať, že ich rozličné teologické formulácie sa navzájom skôr dopĺňajú, než by si protirečili. Čo sa týka autentických východných teologických tradícií, treba uznať, že sú vynikajúcim spôsobom zakorenené vo Svätom písme, pestované a vyjadrované liturgickým životom, udržiavajú sa živým apoštolským podaním a spismi východných otcov i duchovných autorov a vedú k správnemu usporiadaniu života, ba aj k plnej kontemplácii kresťanskej pravdy.

- *Ad gentes*

- 512

  Nech [rehoľné inštitúty] pozorne skúmajú, ako by bolo možné prevziať do kresťanského náboženského života asketické a kontemplatívne tradície, ktorých zárodky Boh vložil do starobylých civilizácií ešte pred zvestovaním evanjelia.

- 522

  (…) Každý, kto sa chystá ísť k inému národu, musí si vysoko vážiť jeho dedičstvo, jazyky a zvyky.

- ***Inter mirifica***
- ***Gravissimum educationis***
- ***Nostra aetate***

  - 570

    Katolícka cirkev nezavrhuje nič z toho, čo je v (…) [iných] náboženstvách pravdivé a sväté. S úprimnou úctou hľadí na spôsoby konania a správania, na pravidlá a učenia, ktoré sa síce v mnohom líšia od toho, čo ona sama zachováva a učí, no predsa nezriedka odzrkadľuje lúč Pravdy, ktorá osvecuje všetkých ľudí.

  - 573

    Cirkev zavrhuje akúkoľvek diskrimináciu alebo prenasledovanie pre rasový pôvod, farbu pleti, spoločenské postavenie či náboženskú príslušnosť, pretože sa to protiví Kristovmu duchu.

- ***Dignitatis humanae***

  - 580

    (…) Najvyššou normou ľudského života je sám večný, objektívny a všeobecný Boží zákon, ktorým Boh vo svojej múdrosti a láske usporadúva, usmerňuje a spravuje celý svet a vývoj ľudskej spoločnosti. Boh robí človeka účastným na tomto svojom zákone, takže človek môže pod láskavým vedením Božej prozreteľnosti čím ďalej tým lepšie poznať nemennú pravdu. Preto má každý povinnosť, a teda aj právo hľadať pravdu vo veci náboženstva, aby si pomocou vhodných prostriedkov rozvážne utváral správny a pravdivý úsudok vo svojom svedomí.

  - 587

    Boh (…) volá ľudí, aby mu slúžili v Duchu a pravde, takže sú viazaní vo svedomí, ale nie sú nútení. Berie totiž ohľad na dôstojnosť ním stvorenej ľudskej osoby, ktorá sa má dať viesť vlastným úsudkom a používať svoju slobodu.